

קטע מתוך הספר "קול יעקב"

מהיכן יוצאת בת קול?

א. הר חורב

המהר"ל מפראג¹ בפירושו למסכת אבות מביא את דבריו של רש"י הקדוש המתייחס למאמרו של רבי יהושע בן לוי:

"אמר רבי יהושע בן לוי:

בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב

ומכרזת ואומרת:

"אוי להם לבריות מעלבונה של תורה,

שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נוזף,² [לשון גנאי],

ושנאמר: "נָזַם זָהָב בְּאֶף חֲזִיר אִשָּׁה יִפֶּה וְסִרְתָּ טַעַם".³

וזה שנקטה המשנה במילה "נוזף" לאותם אלו שאינם עסוקים בתורה, הכוונה היא לאנשים המרוחקים מהשם יתברך. ומי בשמים ממונה על ההכרזה הזאת? **גברי-אל** המלאך.⁴

"וכל אלו שחטאו חטאים שצריכים לנוזף בהם, יוצאים עשרה כרוזים [בשמים] בכל יום,

ומכריזים בכל ל' אלו הרקיעים ובכל ל' אלו הצבאות ומחנות המלאכים: הזהרו מפלוני שהוא נוזף.

נוזף הוא על חטא פלוני שעשה. [ועד מתי נקרא הוא נוזף?

עד שחוזר בתשובה לפני אדונו – הקב"ה].

וכל עוד שלא שב [בתשובה] הוא נוזף למעלה ולמטה, והשמירה מאדונו [הקב"ה] קסרה

ממנו. ואפילו בלילה, נשמתו נוזפה, שסותמים בפניה כל שערי שמים, ואינה עולה, ודוחים

אותה לחוץ".⁵

הפתיחה

על דברי המשנה במסכת אבות מקשה המהר"ל מפראג מספר קושיות:

¹ דרך חיים פרק ו, ג.

² פרקי אבות ו, ג.

³ משלי יא, כב.

⁴ אדרא רבא.

⁵ זוהר קדוש – פקודי רמט, ב.

א. יש לשאול מדוע בת הקול יוצאת מהר חורב והלא אין אדם שומע את בת הקול הזאת?

ב. מנין לו לתנא שבת קול באמת יוצאת מהר חורב?

ג. למה אמר 'הר חורב' ולא אמר 'הר סיני'?

ד. על מי בת הקול משפיעה אם לא שומעים אותה?

לדעת המהר"ל מזלו של האדם שומע את בת הקול ["איהו לא חזי מזליה חזי" ⁶] והוא זה שעושה את הרושם [השפעה רוחנית] על אותם בני אדם שלא עוסקים בתורה. על פי המהר"ל, נקט התנא בשם "הר חורב" ולא "הר סיני" מכוון שהוא מורה על מידת הדין, כי הוא מביא חורבן על בני האדם שאינם עוסקים בתורה.

הסבר אחר לשאלה הראשונה של המהר"ל נותן הרב מנחם מנשה ⁷ זצ"ל וכך הוא אומר: בת הקול באה ללמד את הדרשנים שידרשו בדברי תורה גם במקומות בהם כמעט שאין דברי תורה נשמעים, כי דבר [קול] התורה מתפשט באוויר העולם, ויכול להכנס בליבו של כל יהודי ולגרום לו להתעורר ולחזור בתשובה. ⁸ ממשיך המהר"ל ומקשה על דבריו שלעיל ממקור אחר בו ישנה הופעה של בת קול היוצאת מהר חורב, אבל אינה מזכרת חורבן כפי שלמדנו לעיל!?

"שמעו אלי, אבירי לב-הרחוקים מצדקה" ⁹ - כל העולם כולו גיזון בזכותם והם אפילו בזכות עצמם אינם גיזונים, כדבר יהודה אמר רב: כל יום ויום, בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת: כל העולם כולו גיזון בשביל חנינא [רבי חנינא בן דוסא] בני.

וחנינא בני די לו [מסתפק] בקב חרובים] כמות קטנה

מאוד ¹⁰ מערב שבת לערב שבת" ¹¹.

⁶ מגילה ג, א.

⁷ אהבת חיים – פרשת בחוקותי, 204.

⁸ תשובתו של הרב עונה לשאלה הראשונה של המהר"ל לגבי הסיבות ליציאת בת קול

⁹ ישעיהו מו, יב.

¹⁰ קב = 24 ביצים.

¹¹ ברכות יז, ב.

מחדש המהר"ל חידוש עצום לגבי מהות בת הקול ואומר : "המהות של בת הקול היא מידת הדין, ואף על פי שלא שומעים את בת הקול, מכל מקום היא מורגשת ועושה רושם בעולם".

מסכם רש"י הקדוש ואומר: "בת קול אינו מלאך אלא מלת קול הוא ויוצאה בפני עצמה כרוח המנצבת. ורב סעדיה פירש שהוא כאלהם הקורא אל ההרים והקול עונה לו מבין ההרים והמערות שבסלעים".